

MİLLÎ EĞİTİM DÜŞÜNCEMİZ
VE
YAPILANDIRMACILIK

-Felsefi, Sosyolojik ve Tarihi Boyutlarıyla-

OlcaY BAYRAKTAR

Eskiyeni Yayınları: 102

MİLLÎ EĞİTİM DÜŞÜNCEMİZ
VE
YAPILANDIRMACILIK
-Felsefi, Sosyolojik ve Tarihi Boyutlarıyla-

Olca BAYRAKTAR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
VADİ GRAFİK TASARIM VE REKLAMCILIK LTD. ŞTİ.
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1
Yenimahalle/ANKARA • Tel: 0 312 395 85 71
(Sertifika No: 47479)

1. Baskı: Ekim 2021

ISBN: 978-625-7673-14-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.eskiyeni.org • e-mail: fcr@fcr.com.tr

MİLLÎ EĞİTİM DÜŞÜNCEMİZ
VE
YAPILANDIRMACILIK

-Felsefi, Sosyolojik ve Tarihi Boyutlarıyla-

Olçay BAYRAKTAR

Ankara 2021

Olcaý BAYRAKTAR

Olcaý Bayraktar Samsun'da doğdu. 2010 yılında Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakóltesi Felsefe Bölümünden mezun oldu. 2015 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri programında *Türk Eğitim Sistemi İçerisinde Yapılandırıcılığın Kuramsal Çözümlemesi* isimli teziyle yüksek lisans çalışmasını tamamladı. 2016 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Felsefe Grubu Eğitimi Bilim Dalında başladığı doktora öğrenimini "*Ontoloji ve Epistemoloji Arasında Eğitim Sorunu*" başlıklı çalışmasıyla tamamlamak üzeredir. 2014-2021 yılları arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesinde araştırma görevlisidir. Çalışmaları ağırlıklı olarak Eğitimin Felsefi Sosyal ve Tarihi Temelleri, Felsefe, Felsefe Eğitimi alanlarındadır.

Lisansüstü eğitim hayatımda vaktini, fikirlerini ve kaynaklarını esirgemeyen, attığım adımlarda titizlikle yol gösteren, özgür bir tartışma ortamı sayesinde bilimsel düşüncenin hakikatle olan ilişkisine işaret ederek bu çalışmanın içeriğini aydınlatan, manevi desteğini hep yanı başımda gördüğüm ve Eğitimin Felsefi Sosyal ve Tarihi Temelleri alanında olmamı sağlayan değerli hocam Prof. Dr. Zekerriyya ULUDAĞ'a...

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ -----	9
GİRİŞ -----	11

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL DEĞİŞMELERİN EĞİTİME ETKİSİ -----	15
1.1. Bilim ve Yöntem Tartışmalarının Durumu -----	15
1.2. Günümüz Eğitim Bilimleri Tartışmaları -----	28
1.3. Hukukun Felsefi ve Sosyolojik Temelleri ve Eğitime Etkisi -----	36
1.4. Eğitim Amaçları ve İdeoloji Problemi -----	42
1.5. Sosyalleşme, Sosyal Değişme ve Eğitim -----	45
1.6. Eğitim Kuramlarında Farklılaşmalar -----	49
1.7. Çokkültürlülük ve Eğitim -----	54

İKİNCİ BÖLÜM

YAPILANDIRMACILIK VE FELSEFİ İLİŞKİLERİ -----	59
2.1. Amaç-Hedef Rasyonalitesinin Değişimi -----	62
2.2. İdeoloji ve Resmi Eğitim Eleştirisi -----	65
2.3. Öğretim Kavramından Öğrenme Kavramına -----	68
2.4. Bilgiye Yaklaşımdaki Değişim -----	79
2.5. Bilgi Toplumu ve İnsana Bakış -----	89
2.6. Değerlerin Ele Alınışı -----	94
2.7. Yöntem Çokluğu -----	101
2.8. Eğitimde Merkezi ve Yerinden Yönetim Sorunu -----	102
2.9. Yapılandırmacılığa Yönelik Çeşitli Eleştiriler -----	106

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ: DÜŞÜNCE ve SÜREÇ TESPİTİ -----	109
3.1. Cumhuriyet Döneminde Eğitim: Sosyoloji ve Antropoloji -----	109
3.1.1. Sosyoloji ve Sosyoloji Dersinin Türkiye'deki Yeri -----	110
3.1.2. İçtimai Kudret-Müterakki -----	112
3.1.3. Toplumsal Sağlık Vurgusu -----	114
3.1.4. İdealcilik ve Millî Toplum -----	116
3.1.5. Evrim Bağlantısı -----	120
3.1.6. Dayanışma -----	121
3.1.7. Fizik Antropoloji ve Kültür -----	123

3.2. Türkiye’de Hukuk ve Eğitim -----	126
3.3. Türkiye’de Merkezîyetçilik ve Eğitim -----	130
3.4. Türkiye’de Sistem Taklitçiliği ve Eğitim-----	135
3.5. Cumhuriyet’in Kuruluş Aşamasında Eğitimin Fikri Temelleri ve Bazı Gelişmeler -----	139
3.5.1. Batılılaşma -----	141
3.5.2. Milliyetçilik -----	147
3.5.3. Tarih Anlayışı -----	151
3.5.4. Dil Anlayışı ve Harf Devrimi -----	153
3.5.5. Laiklik -----	156
3.5.6. Devlet ve Devletçilik Anlayışı-----	173
3.5.7. Millî Eğitim Temel Amaçlarına Ulaştıran Süreç -----	168
3.6. Atatürkçülüğün Eğitim-İdeoloji Bağlamında Değerlendirilmesi -----	187
3.6.1. İdeoloji ve Felsefe Sorunsalı Olarak Atatürkçülük -----	189
3.6.2. Çağdaş Düşüncelerle Yakınlığı -----	192
3.6.3. Ahlakî Bilişsel Eksen Etrafında Yoğunlaşma-----	194
3.6.4. Davranış Belirlemede Bilim ve İdeoloji -----	197
3.6.5. İdeolojik İnançın Gerçekleştirilme Alanları -----	199
3.6.6. Kurumsallaşan İdeolojik İnançın Yansımaları -----	201
3.6.7. Talep Edilen Fikir Birliği-----	202
3.6.8. Anlatım Kesinliği ve Farklılığa Kapalılık -----	203
3.6.8.1. Çokkültürlülük -----	204
3.6.9. İktidar, Bilim ve Otorite İlişkisi -----	209

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MİLLÎ EĞİTİM TEMEL KANUNU VE YAPILANDIRMACILIK DEĞER- LENDİRMESİ -----	213
---	------------

SONUÇ -----	243
--------------------	------------

KAYNAKÇA -----	251
-----------------------	------------

ÖN SÖZ

Eğitim sisteminin amaçlarının gerçekleşmesi bütünsellik ve tutarlılığı gerektirmektedir. Eğitimin felsefi, sosyolojik ve tarihi temelleri ile bir ülkedeki genel hukuk anlayışı, eğitim amaçlarının da içerisinde yer aldığı eğitim kanununu belirlemektedir. Eğitimdeki yeni arayışlar, geçmiş eğitim kuramlarında değişmeler yaratmıştır. Bu değişmelerin temel nedenlerinden birisi bilime bakışın değişmesidir. Bu durumda yeni birçok eğitim kuramı ortaya çıkarken bunlar arasında da kimi yakınlıklar söz konusu olmuştur.

Yeni eğitim arayışlarının dünya üzerindeki yaygın ifadelerinden birisi yapılandırmacılıktır. Yapılandırmacılığın fikri temellerinin analizi geçmişteki eğitim anlayışlarıyla farklılıkları göstermektedir. Geçmişin pozitivistlere dayanan nesnelci, aktarmacı, davranış değişimini ve öğretme kavramını merkeze alan eğitim kuramları yerine rölativist, bireyin bilgiyi kendi inşa etmesini savunan ve öğrenme kavramını ön plana çıkararak eğitim kuramları sahneye çıkmıştır.

Millî eğitim düşüncesi modern döneme ait fikirler üzerine kuruludur. Cumhuriyet'le birlikte yeni bir kültür arayışında olan yönetici kesimin ideolojiyi eğitimle yaymak ve toplumu bütünüyle organize etmek istemesi büyük ve etkili bir eğitim çabasıdır. Eski düşünce ve sistem yerine yeni bir toplum ve kültür eğitimiyle inşa edilmeye çalışılmıştır. Bazı Batı ülkeleri ve akımlar taklit edilerek eğitime uygulanmaya çalışılmıştır. Millî eğitim düşüncesi oluşurken yönetici kesimin düşünceleri 1739 sayılı kanunla teminat altına alınmıştır. İlgili kanunun fikri analizi bu dönemin felsefi, sosyolojik ve tarihi temelleri doğrultusunda yapılabilir. Eğitimin psikolojik temelleri açısından ise 1739 sayılı kanun yeni eğitim kuramlarına uyum sağlayamamaktadır. Bu durumda yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmesi Türk eğitim sistemi açısından birçok problemi ortaya çıkarabilir.

Yapılandırmacılığın ve millî eğitim düşüncesini yansıtan Millî Eğitim Temel Kanunu'nun karşılaştırılması yeni ve eski düşünceler arasındaki karşıtlıkların eğitim konusu etrafında açıklanmasıdır.

Bu çalışmanın yayınlanmasında ve diğer çalışmalarımın da oluşmasında büyük katkıları gördüğüm hocam Prof. Dr. Mehmet Ali DOMBAYCI'ya, yüksek lisans tezimin kitap haline getirilmesinde cesaretlendiren meslektaş ve hocalarıma teşekkür ederim. Her zaman yanımda olan eşim İrem BAYRAKTAR'a ve aileme sevgiler.